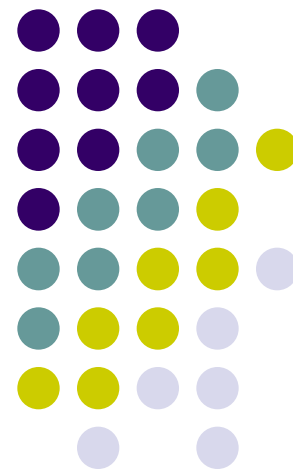

Genderové aspekty na trhu práce

Koncept genderu
Základní pojmy

Přednáška 1 (23/02/11)

Co je to gender?

Co je to gender?

- Sociálně konstruované pohlaví/ rod
- Analytická kategorie
- Ustavující princip

Sociální konstrukce genderu (1)

- uzavřený kauzální kruh – biologické a anatomické odlišnosti a jejich konotace jsou základem objektivního chápání genderu, zároveň tento objektivní pohled dává záruku přirozenosti těchto tvrzení
- tento vztah se vписuje do objektivity a zároveň do subjektivity formou poznávacích struktur – dává základ „souhlasné zkušenosti“

Sociální konstrukce genderu

(2)

- problematičnost této konstrukce je především v tom, že vztah mezi pohlavími je hierarchický a reprodukuje se jako něco přirozeného – proto trvá po staletí

„Síla maskulinního řádu je zřejmá z faktu, že tento řád nepotřebuje žádné ospravedlňování: androcentrické vidění se vnucuje jako neutrální a nevyžaduje žádné legitimující diskurzy.“

(Bourdieu, 2000, s. 13)

Somatizace nadvlády (1)

- somatizace – proces vpisování do těl
- tento proces se děje v androcentrickém pojmání světa, proto cokoliv vyprodukuje je bráno jako norma a potvrzuje zpětně androcentrické pojetí
- existence 2 rodů je vztahová – relační rody (muž x žena) jsou rozděleny na základě existence či absence falu

Somatizace nadvlády (2)

- sociální vztahy nadvlády přecházejí do těl – arbitrárně nastolený vztah mezi mužem a ženou a mezi jejich identitami musí přejít do těl
- k tomu jsou slouží v procesu socializace habity, rituály atd.
- somatizace způsobuje reprodukci androcentrického řádu, k níž přispívají ženy i muži

Kritika naturalismu (1)

- naturalismus – vysvětluje genderový řád jako opodstatněný přírodou (sociobiologie, biologismy)
- vysvětluje genderový řád a obhajuje dělbu práce ve dvojí intenzitě:
 - přírodou „daný“
 - přírodou „chtěný“

Kritika naturalismu (2)

- kritika argumentu o přírodní danosti:
teorie svobody, morálka, normy
vzorce chování u zvířat
- kritika argumentu o přírodou chtěném:
přírodní záměr vyznačuje „správnou
cestu“ – zneužití biologických determinant
pro legitimizaci nerovnosti

Reprodukce genderového řádu (1)

1. mužské elity zavedly **mužskou hegemonii** – ztotožnění mužského s objektivním, normativním
2. tuto hegemonii **udržují obě pohlaví stejně** – domnělá *sociální uvědomělost* žen v plnění jim přiřčených rolí – kontrola a ukázněvání mužů muži a žen ženami

Reprodukce genderového řádu (2)

3. **všichni muži z tohoto systému profitují**
– symbolicky, ekonomicky, statusově – a **ženy jsou znevýhodněny**
4. **muži doplácují na svou nadřazenost**
především v psychické a citové, na podřazené ženy není vytvářen takový tlak, protože na ně nejsou kladena taková očekávání

Předmoderní společnost

- relativní rovnost v práci, přístupu k majetku (o děti se starali členové komunity, kteří již nebyli schopni pracovat, ženy pracovaly zrovna tak jako muži)
- ale žena byla symbolicky prostředkem ekonomické směny – bylo extrémně dbáno na její neposkvrněnost

Měšťanská společnost

- v souvislosti s modernizací společnosti došlo ke komodifikaci klíčových a posledních 2 nekomodifikovaných statků – práce a půdy
- v závislosti na tom došlo k rozdělení, kdy: muž zajišťoval produkci, působil ve veřejné sféře a nevěnoval se výchově dětí, kdežto žena se starala o reprodukcii, spotřebu, výchovu dětí a to v soukromí domova

1. vlna feminismu

- poslední třetina 18. stol. – 30. léta 20. stol.
- boj za občanská a politická práva:
právo volit, právo na majetek, právo na vzdělání, právo rozhodovat o sobě
- konec 1. vlny – 2 důvody:
 1. požadavky byly naplněny
 2. ekonomická krize a nástup fašismu

Olympe de Gouges:

Deklarace práv ženy a občanky

Další představitelé 1. vlny

- Mary Wollstonecraft – kritika socializace žen jako slabých, neschopných a marnivých či nectnostných
- John Stuart Mill – odmítá nerovný genderový řád z několika důvodů:
 1. nikdy se nevyzkoušelo nic jiného
 2. jeho zavedení nebylo výsledkem rozumové úvahy
 3. pramenem je otroctví
- Virginia Woolf – propojuje téma ekonomické nezávislosti s nezávislostí jako takovou

Masarykovy teze (1)

- není ženská či mužská otázka – je pouze otázka společenská (sociální) – odmítá esencialismus a generalizované výroky o ženách a mužích – jsou jen individua
- rovnost mužů a žen je daná historicky – muži a ženy se vyvíjeli současně a ve vzájemném působení
- kritika klerikalismu – teze, že muž v celibátu má větší hodnotu – žena je něco špatného

Masarykovy teze (2)

- rovnost všeobecná, fyzická – rozdíl mezi mužem a ženou je fyziologický, ale využití ženské síly ukazuje, že žena není slabší
- rovnost duchovní – rozum se neměří učeností, ale hloubkou a kapacitou myšlení
- rovnost mravní – žena není mravnější ani méně mravná než muž
- rovnost ekonomická – využití ženské síly ulehčí mužům nutnost konkurence na trhu práce, protože ženy budou schopny se živit samy

2. vlna feminismu (1)

- trvá od 60. let 20. stol.
 - mezi oběma vlnami – válka a následný návrat žen z trhu práce do domácnosti a návrat mužů na trh práce
- ekonomický rozmach – muži opětovně začali živit své ženy
- důsledkem psychické tenze žen – Betty Friedan

2. vlna feminismu (2)

- cíle: větší kontrola žen nad svým tělem
přístup ke všem profesím
tedy reálné naplnění formálních výdobytků
1.vlny feminismu
- sblížení veřejné a soukromé sféry – způsob
života žen v soukromé sféře, v domácnosti je
důsledkem politických rozhodnutí a je to
společenský problém, který by se na úrovni
politiky měl řešit

Situace v Čechách

- po 2. světové válce zavádění rovnosti shora – defamilialismus a povinnost pracovat
- nivelizace mezd – ale s obvyklým GPG mezi muži a ženami
- po revoluci – genderově zatížený re-familialismus (ve vazbě na předchozí defamilialismus)
- ženy asistují přenosu mužské hegemonie (Bělohradský, Havelková)

Rozdíly obou vln

- 1. vlna usilovala o formální vyrovnání přístupu a šancí, 2. vlna usilovala o reálné vyrovnání přístupu a šancí
- 1. vlna usilovala o vyrovnání žen s muži, 2. vlna bojuje za tezi, že jinakost by neměla vést k nerovnosti

Vazba na trh práce – MAKRO ROVINA

- kulturní a genderové stereotypy
- segmentace trhu práce a související alokace žen na sekundárním trhu – neoklasický přístup – lidský kapitál
- segregace ženské pracovní síly:
 - horizontální
 - vertikální

Vazba na trh práce – MIKRO ROVINA

- preferenční teorie – strategie žen
- investice do lidského kapitálu
- mikro-ekonomické hledisko

Dotazy?

Téma příští přednášky

Genderová kultura